

ULKOASIAINVALIOKUNNAN LAUSUNTO 1/2007 vp

Valtioneuvoston selonteko valtiontalouden tarkistetuista kehyksistä vuosille 2008—2011

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 30 päivänä toukokuuta 2007 lähettäessään valtioneuvoston selonteon (VNS 1/2007 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla määrännyt, että muut erikoisvaliokunnat voivat halutessaan antaa lausunnon 8. päivään kesäkuuta mennessä valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallituksen toimenpidekertomuksen vuodelta 2006 (K 4/2007 vp) käsittelyn yhteydessä

- ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Paavo Väyrynen
- osastopäällikkö Ritva Koukku-Ronde, ulkoasiainministeriö.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Sekä Vanhasen II hallituksen ohjelmassa että valtioneuvoston selonteossa valtiontalouden tarkistetuista kehyksistä vuosille 2008—2011 (kehyspäätos) lähdetään Suomen kehitysyhteistyömenojen määrätietoisesta kasvattamisesta. Ulkoasiainvaliokunta korostaa, että kehitysyhteistyömenojen vakaa kasvu-ura on tärkeää kehityspolitiikalle, jonka perimmäisenä tavoitteena on maailman kehityksen tasapainottaminen kansainvälisen yhteisön toimin. Suomen kehitysyhteistyön toteuttamisen kannalta euromääräisten panostusten kasvu ja tuloksellinen kehityspolitiikka ovat olennaisia tekijöitä, mutta myös prosentuaalisilla tavoitteilla on merkityksensä pitkäjänteisen määräraahakehityksen ylläpitäjänä sekä Suomen kansainvälisen maineen ja vaikutusvallan kannalta.

Suomi on aiemmin tavoitellut kehitysyhteistyömäärärahojen kasvattamista 0,7 prosenttiin

bruttokansantulosta vuoteen 2010 mennessä, mikä nostaisi Suomen samaan ryhmään muiden Pohjoismaiden kanssa Yhdistyneiden kansakuntien asettaman kehitysyhteistyötavoitteen täyttävänä maana. Vanhasen II hallituksen ohjelmassa todetaan, että hallitus varmistaa määräraahakehityksen, joka vie Suomen kohti YK:ssa asetettua 0,7 prosentin tavoitetta, mutta määrärahaa tavoitteelle ei hallitusohjelmassa ole asetettu.

Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että 0,7 prosentin tavoitteesta pidetään kiinni ja tavoitteen saavuttamiselle kohtuullisessa ajassa luodaan realistiset edellytykset kehitysyhteistyömenojen riittävän kasvun kautta. Määrärahojen lisäämisen pitää toteutua rinnan avun tuloksellisuuden ja politiikkajohdonmukaisuuden vahvistamisen kanssa, kuten valiokunta on aikaisemmissa kannanotoissaan painottanut. Kehitysyhteistyömenojen vahvalle lisäämiselle on olemas-

sa luontevia kanavia myös monenvälisten järjestöjen kautta, kuten YK:n kehitysjärjestöjä ja kehitysrahoituslaitoksia rahoittamalla, joten kehitysyhteistyömenojen tuntuvallekin kasvattamiselle ei ole avun käyttöön liittyviä esteitä.

Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että Suomi on sitoutunut EU:n yhteiseen linjaukseen kehitysyhteistyömenojen vähimmäistasoista¹. Tämän vuonna 2005 tehdyn linjauksen mukaan ne jäsenvaltiot, joiden kehitysyhteistyömenot linjauksen tekohetkellä olivat alle 0,51 prosenttia bruttokansantulosta, sitoutuvat saavuttamaan kyseisen tason vuoteen 2010 mennessä. Suomi kuuluu tähän jäsenvaltioryhmään ja on näin ollen sitoutunut kasvattamaan kehitysyhteistyömenojaan tämän tavoitteen mukaisesti. Samoisia päätelmissä sovittiin, että EU kokonaisuutena täyttää 0,56 prosentin tavoitteen vuonna 2010. Ulkoasiainvaliokunta muistuttaa, että tämän tavoitteen yhtenä oletuksena oli, että Suomi saavuttaa 0,7 prosentin tavoitteen vuonna 2010 ilmoituksensa mukaisesti.

Valtioneuvoston selonteossa valtiontalouden tarkistetuista kehyksistä vuosille 2008–2011 (kehyspäätös) todetaan, että ulkoasiainministeriön hallinnonalalla kehitysyhteistyömenoja kasvatetaan kehyskaudella 6,5 milj. eurolla vuosittain siten, että vuonna 2011 niiden kokonaismäärä on 928 milj. euroa. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta toteaa, että vuoden 2010 osalta ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyö-

määrärahojen on tarkoitus olla noin 819 milj. euroa ja vuonna 2010 kehitysyhteistyömenot kokonaisuudessaan — kun siihen lasketaan muiden hallinnonalojen kehitysyhteistyömenot — olisivat noin 1 000 milj. euroa.

Kehyspäätöksessä oletetaan, että Suomen talouden kasvu hidastuu 2 prosenttiin vuodessa. Kehyspäätöksen pohjana on kokonaistaloudellinen ennuste, jonka mukaan Suomen bruttokansantulo on 196 300 milj. euroa vuonna 2010. EU:n kehitysyhteistyömenojen vähimmäistasosta tehdyn linjauksen tarkoittama 0,51 prosenttia olisi siis tämän ennusteen mukaisesti 1 001 milj. euroa. Kaavailla kehitysyhteistyömäärärahojen korotuksilla Suomi saavuttaa kehitysyhteistyömenojen 0,51 prosentin vähimmäistason vuonna 2010, mutta hyvin täpärästi. Tavoitteen saavuttaminen on kehyspäätöksen oletuksilla tilastolukujen pyöristämisen varassa. Mikäli Vanhasen II hallitus onnistuu pyrkimyksessään ylläpitää vahvaa talous- ja työllisyyskehitystä, ylittyy 2 prosentin talouden kasvuennuste, mikä tulee vääjäämättä merkitsemään kehitysyhteistyötavoitteen alittumista vuonna 2010.

Ulkoasiainvaliokunta pitää 0,51 prosentin tavoitteen täyttymistä vuonna 2010 tärkeänä vähimmäistavoitteena, koska kehitysyhteistyömäärärahojen kasvulle on luotava vahva kasvura. Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että EU:n jäsenmaiden tekemän kehitysyhteistyömäärärahoja koskevan linjauksen mukaisesti jäsenvaltiot sitoutuvat saavuttamaan 0,7 prosentin kehitysyhteistyötavoitteen vuoteen 2015 mennessä. Valiokunta toteaa, että 0,51 prosentin tavoite pitää nähdä Suomea velvoittavana. Valiokunta toteaa, että Suomea koskevien sitoumusten täyttäminen on olennaista myös sille, että Suomi voi edellyttää muiden jäsenvaltioiden täyttävän kehitysrahoitusta koskevat sitoumuksensa.

Ulottamalla kehyspäätöksen 2 prosentin kasvuennusteen vuoteen 2015 on karkeasti laskettavissa, että 0,7 prosentin kehitysyhteistyötavoitteen saavuttaminen merkitsee noin 1,5 miljardin euron kehitysyhteistyömenoja vuonna 2015. Kun hallituksen suunnitelmissa on noin 1,0 miljardin kehitysyhteistyömenot vuonna 2010, niin

¹ "Vuosituhannen kehitystavoitteet: EU:n panos vuosituhannen kehitystavoitteiden tarkistamiseen YK:n korkean tason tapaamisessa vuonna 2005 — Neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätelmät 24.5.2005." Päätelmien mukaan ne jäsenvaltiot, joissa kehitysyhteistyö ei ole vielä noussut 0,51 prosenttiin, sitoutuvat saavuttamaan kyseisen tason vuoteen 2010 mennessä ja jäsenvaltiot sitoutuvat saavuttamaan 2015 mennessä kehitysyhteistyötavoitteen, joka on 0,7 prosenttia bruttokansantulosta. Ne jäsenmaat, jotka ovat kyseisten tavoitteiden yläpuolella, sitoutuvat jatkamaan ponnistelujaan. Päätelmien mukaan vuoden 2002 jälkeen liittyneiden jäsenvaltioiden tavoitteet ovat muita jäsenvaltioita lievempiä näiden kehitysyhteistyömenojen alhaisen lähtötason takia (tavoitteina 0,17 prosenttia vuoteen 2010 ja 0,33 prosenttia vuoteen 2015).

0,7 prosentin tavoitteen saavuttaminen merkitsee keskimäärin 100 miljoonan euron vuosittaisista menolisäystä vuosina 2011—2015. Tämän kehityksen valossa on valiokunnan mielestä perusteltua, että hallituksen pyrkimyksenä tulisi olla 0,51 prosentin selkeä ylittäminen vuonna 2010, jotta 0,7 prosentin tavoitteelle luodaan realistinen pohja.

Ulkoasiainvaliokunnan mielestä EU-maiden yhdessä tekemästä kehitysyhteistyömäärärahoja koskevasta linjauksesta on ehdottomasti pidettävä kiinni. Implisiittinen oletus, että 0,51 prosentin tavoite täytetään, ei valiokunnan mielestä ole riittävän selkeä sitoumus, vaan valiokunta edellyttää hallituksen selkeää julkilausuttua sitoutumista tavoitteen täyttämiseen. Valiokunta toteaa, että tämä tavoite alitetaan, mikäli talouskasvu osoittautuu kehyspäätöksen ennustetta yhä-

tään vahvemmaksi. Näissä olosuhteissa kehitysyhteistyömenojen lisäämiselle on tietenkin myös hyvät kokonaistaloudelliset edellytykset.

Edellä todetun perusteella,

ulkoasiainvaliokunta edellyttää, että euromääräisten lisäysten ohella hallitus sitoutuu yksiselitteisesti täyttämään 0,51 prosentin kehitysyhteistyömäärärahavoitteen vuonna 2010 tarvittaessa lisäämällä kehitysyhteistyömäärärahoja.

Lausunto

Lausuntonaan ulkoasiainvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 7 päivänä kesäkuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pertti Salolainen /kok
vpj. Markku Laukkanen /kesk
jäs. Eero Heinäluoma /sd
Liisa Jaakonsaari /sd
Antti Kaikkonen /kesk
Antti Kalliomäki /sd
Kimmo Kiljunen /sd
Katri Komi /kesk

Annika Lapintie /vas
Elisabeth Naucclér /r
Heikki A. Ollila /kok
Aila Paloniemi /kesk
Pekka Ravi /kok
Tanja Saarela /kesk
Ben Zyskowicz /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jukka Salovaara.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Ulkoasiainvaliokunnan lausunnossa todetaan Suomen aiemmin tavoitelleen kehitysyhteistyömäärärahojen kasvattamista 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta vuoteen 2010 mennessä. Tavoitteen saavuttaminen nostaisi Suomen samaan ryhmään muiden Pohjoismaiden kanssa Yhdistyneiden kansakuntien asettaman kehitysyhteistyötavoitteen täyttävänä maana. YK:n edellyttämän tason saavuttamisen vuoteen 2010 mennessä on oltava edelleenkin Suomen tavoite.

Vauraana demokraattisena ja teollistuneena länsimaana Suomella on erityisiä velvollisuuksia globaalin hyvinvoinnin edistäjänä. Suomi ja suomalaiset kuuluvat maailman hyväosaisten ihmisten vähemmistöön, jotka vaurastuvat päivä päivältä. Enemmistö maailman ihmisistä elää kuitenkin olosuhteissa, missä globaali vaurastuminen ei näy. Sodat, nälänhädät, sairaudet, köyhyys ja makean veden puute ovat ongelmia, jotka koskettavat miljardeja ihmisiä maapallolla. Tälläkin hetkellä noin 2,5 miljardia ihmistä elää alle kahdella dollarilla päivässä, ja 10 miljoonaa

lasta kuolee vuosittain sairauksiin, jotka olisivat parannettavissa tai ehkäistävissä.

Köyhyyden vähentämisellä on suorat vaikutukset paitsi kehitysmaiden kansalaisten ihmisoikeuksien toteutumiseen myös koko maailman kansalaisten turvallisuuteen, ympäristön tilaan ja kaupankäynnin mahdollisuuksiin.

Suomessa kehitysyhteistyömäärärahojen nosto nähdään taloudellisena kysymyksenä, todellisuudessa ongelma on moraalinen. Meillä on varaa toteuttaa YK:n edellyttämä velvollisuus kehitysyhteistyömäärärahoissa, mutta ei tahtoa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan

eduskunnan edellyttävän hallituksen pitävän kiinni Suomen aiemmista kehitysyhteistyömäärärahatavoitteista, jolloin kehitysyhteistyömäärärahat nostetaan vuoteen 2010 mennessä YK:n esittämälle tasolle 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta.

Helsingissä 7 päivänä kesäkuuta 2007

Annika Lapintie /vas